

moodustab Tartusse asunute protsent 9% (keskmine vastav protsent kõigi Tartumaa kihelkondade kohta 10.3%).

Maarja-Magdaleena kihelkonnast on võrsunud muu seas eesti kirjanik Otto Vilhelm Masing (1763—1832) ja tema liikmerohke hõimkond. Nimelt on O. V. Masingi vanaisa „Kangur Kaarel“ Kaiavere mõisa maa peal Jõeväljal sündinud. M.-Magdaleenast on pärit ka August Wiera, kelle juhatusel „Vanemuise“ seltsi asjaarmastajate-teater Tartus paarikümne aasta jooksul kuni käesoleva aastasaja algusaastateni mitmelaadilist arenemisele tõusnud näitekunsti pakkus, ka teistesse linnadesse ettevõetud külaskäikudel.

Talude ostmise hoo-aeg oli mineva aastasaja 70. aastail. Ostjaiks olid suuremalt jaolt endised rentnikud, kuid tuli ka niinim. Mulgimaalt võõraid ostjaid. Ligema pildi talude ostmise aja kohta annab alljärgnev tabel, kokku seatud Tartu-Võru Rahukogu arhiivi andmeil.

Ostmis-aast.	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875—90	1891—98
Vallad								
Kaiavere . . .	—	—	—	44	18	—	—	1
Vara.	—	—	—	34	9	7	6	—
Jõe	—	—	4	13	17	1	1	1
Kudina. . . .	1	—	2	22	—	—	5	6
Saare	2	3	19	20	15	—	13	13

Uue aja sündmused on kihelkonnas enam-vähem rahulikult mööda läinud. 1905. a. liikumine ei omandanud suuremat ulatust, olid vähemad korratused kiriku ja vallamaja juures, näit. suleti vägivaldselt Pataste kõrts jne. Karistussalk peatus pärast Saare mõisas ja jagas üksikuile ihunuhtlust.

Vabadussõja ajal jäi kihelkond sõjategevusest puutumata, olles kahe sõdiva poole vahel, nii et näit. mobilisatsioonikäsk jõudis ühel ajal kätte nii Kuperjanovilt Puurmanist kui ka venelastelt Tartust. Viimane jäi täitmata.

Koolid. Koolide kohta Rootsi ajal puuduvad ligemad teated. 1680. a. olid nii Maarja-Magdaleenas kui ka Varal õpetajad ametis. Viimasel kohal on õpetajaks soomlane, kes oskab eesti ja rootsi keeles lugeda ja soome keeles ka kirjutada. 1688. a. on Maarja-Magdaleena koolis 12 õpilast. Peale Põhjasõda algab kooliõpetus uuesti enam järjekindlalt arvatavasti 1727. a. Järgmisel aastal määratakse Maarja-Magdaleena õpetaja palgaks ühe päeva maa. Ajajärgul 1727—1736 on üldse koolis käinud Maarja-Magdaleenas 105 ja Varal 78 last; Maarja-Magdaleenas oli kõige suurem õpilaste arv ühel talvel 30, kõige vähem 2, Varal kõige suurem 16, kõige vähem 2. Kirju-